

عبد الحق حامد

کلیات آثار

الهام وطن

استانبول — مطبعهٔ عامره

١٣٣٤

عبد الحق حامد

کلیات آثار

الهام وطن

استانبول ـــ مطبعهٔ عامره
۱۳۳٤

١

بر هیئت مخصوصه طرفندن طبع ایتدیرلمشدر .

مقدمه

مملکتمزك خرابیٔ حاضرنده ، اعتقادمجه، الك بیوك عامل ، وطن فکرینك وطنمزه پك کچ و پك ناقص داخل اولمسی در.

(داخل) دیدم؛ اوت، عزّت نفس ملّیمزه گران گلسه‌بیله ، انتباه ملّی نامنه اعتراف ایتملی یز که بوفکر ، ملّتك کندی روحنده، کندی سلیقه‌واراده‌سندن طوغمادی. اونی مملکتمزه وخصوصیله ادبیاتمزه ادخال ایله‌روحلرمزه تلقین ایدن غربك ما‌ٓثر عرفانی در . بروطن غایه‌سنك وجود ووجوبنی بزآنجق غربك ما‌ٓثر عرفانه کسب اطّلاع ایتدکدن صوکره اوگرنه بیلدك.

مبارك نعشلرنی ، یورلمق بیلمین بر فدا کارلقله سرحدلرمزك اوته‌سنه بریسنه عصرلرجه سرمش اولان جان نثاران وطنی دائما عمیق برحسّ شکران ومنّتله یاد

وتبجیل ایدرز. بونکله برابر هیچ برمز انکار ایده‌میزکه اونلری اورالره سوق ایدن یا برقهرمانلق حسّی، یابرعالم دیگرك اشتیاق نعم وحضوری ایدی. بربهشت موعودك فسون جاذبی برعدن موجودك حسن یتیمنه تحکّم ایتدیکی مدّت ظرفنده او قانلر، برملجأ دنیویدن زیاده برملاذ اخروی ایچون آقدی. حالبوکه وطن محبّتنك تعقیب ایتدیکی غایه، بودنیانك اوته‌سنده دگل، بریسنده وتخریب دگل، اعماردر. اونی یاشاتمق ایچون یاشامه‌نك ده بروظیفه... دها بیوك، دها مثبت بروظیفه اولدیغنه ایمان ایتملی یز.

بز اگر وطنمزی حقّیله سوسه‌یدك طاغلری بوقدر چیپلاق، انهاری بوقدر تارمار، اورمانلری بوقدرغارتدیده، ساحللری بوقدر ایصسز، اووه‌لری بوقدر بیکس، خلاصه طوپراغی بوقدر سفیل وافرادی بوقدرمضمحل اولمازدی. سطحنده ایکلین برکت نامیه قدر، زیرنده ثروت وسامان بوغولان بوطوپراقلرك اوستنده انسانلری، حیوانلری، اشجار وجماداتی متوالیاً کمیروب طوران سفالت، بزم وطن محبتنده‌کی ضلال واهمالمزك محصول دلخراشیدر.

امّتك ادراك وعرفانه مرشدلك ایتمك ایستینلر، نام اقدسنه سوز سویلدکلری پیغمبر ذیشانك روح

مقصدینی منفعل و متنفّر ایده جك صورتده، بو قومك حسّیات و مساعیسنه عصرلرجه برلشقه هدف . . . برهدفِ دورادور گوستردیلر. دنیادن آخرته کچیله جگنی و دنیایی اعمار ایتمه نك عمران عقبا قدر لزم اولدیغنی او نبی انقلابساز، تکرار ایله ، اصرار ایله بیلدیرمشکن ، بونلرك اقوال و افعالی ، امّت محمّدی تارك دنیا اولمغه سوق ایدییوردی .

شاعر اعظم عبدالحق حامد بگك اوتوز بش سنه اوّل نشر اولنان *بر واعظ بر موعظ* عنوانلی منظومه سنده او طائفه دن بر مرشد مضله شو سوزلرله عتاب ایدیلیور :

ای بشر چهره لی حیوان هیهات !
علم و عرفان ایله در ذوق حیات .
(وطن و ملّتی سومم !) دیرسك ،
یا نیچون کندیگه آدم دیرسك ؟..
خلق ایچون حبّ وطن ایماندن ،
سنجه شرعیمی دگل حبّ وطن ؟..
نه یه دیرسك : (او دگر معنادر !) ،
یعنی مضمون وطن عقبادر !

آخرتده آرایورسك هرآن،
بوراده یوقمی صانیرسك رحمان ؟..
چونكه هپ جنّته كوكلك میّال،
نه ایچون غائلهٔ اهل وعیال ؟..
وطن ظاهری سومزسك سن،
نه دیمك حبّ محلّ ومسكن ؟..
كوررم حال ایله قالك مدخول،
سنجه احكام شریعت مجهول....

*
* *

بزده وطنی طانتمامق وسودیرمامك گناهنه شعرای قدیمه‌مزده عمامه داران گذشته قدر شریكدر. قصیده پردازلرمز بر محاربه‌نك تعقیب ایتدیكی غایه‌یی و احراز ایدلمش غالبیتلر وارسه فوائد واسبابنی ایضاح ویا تلقین ایده‌جك یرده، اوجلرندن قانلر آقان قلیجلری ثنا ایدرلردی. ایشته قوجه نفعینك دیوانی... سلاح شاقیردیسندن وجده گلمش بر روح متهیّجك رقص وولوله‌دارندن بشقه بر شی گورمز وایشیتمزسكز. حتّی باقی بیله، سلطان سلیمان قانونی‌یه اولان مرثیهٔ مشهوره ومعظّمه‌سنك اوته‌سنی بریسنی،

تیغك خدا یولنده سبیل ایتدی قانلری !..
کبی سوزلرله املا ایتمشدی .
شمعی نامنده بر حریفك ،
شمعی‌یم ، کوشهٔ میخانه‌یی ویرمم فلکه
وطنمدر ، وطنمدر ، وطنمدر ، وطنم !..[*]
کفری بیوك ، کچوك هرکسك یوزلرجه سنه‌دن بری
زبانزدیدر !..

*
* *

نامق کمال بك مرحوم ملّتنك فکر وشعرینی بو شکل ضلالده بولدی. شناسینك آوروپادن کتیردیکی شعلهٔ عرفان ایله کمالك استعداد خدا دادینی ایقادایتدیکی زمانه قدر ، وطن محبّتی هیچ برشاعرمزك اعصاب بیانندن بر جریان خفیف بیله کچیرمامشدی . وطنك محاسن ومصائبنی بلاغت مشعشعه و صمیمیه‌سیله بزده ایلك ترنّم ایدن (نامق کمال) در . بشقه برمناسبتله‌ده دیمشدم که :

سلطنت سیاسیه‌مزك اساسنی سلطان عثمان ، سلطنت ادبیه‌مزك تملنی نامق کمال بك وضع ایتدی . بزده بری وطنك ، دیکری وطن محبّتنك مؤسّسی‌در !..

---

[*] (کلشن باغ ارمدن بکا یکدر وطنم) شکلنده‌ده منقولدر !...

هر ایکیسنك ده روان پاکنه حرمت و رحمت اولسون!.
کمالك آچدیغی شهراه حمیتی عبدالحق حامد بك ،
دهاسنك بدایع کوناکونیله تزیین و توسیع ایتدی: طارق
باشدن باشه انسانی میل معالی یه سائق اولان نفائسله
موشّحدر . اشبر ی اوقویان بر آدم ، هانکی قومدن
اولورسه اولسون ، وطن‌سز یاشاماق ایچون ئولمکی
حیاتك اعظم نعمی عد ایدر .

اشبر بنم نظرمده بر ترك قهرماندن بشقه بر شیء
دکلدر؛ چونکه بر ترك شاعرینك مخلوق مخلّدیدر !.

اسکندرك ، جماعتلری ، ملّتلری ، جمعیتلری دەویرن
اردوسی اوکنده صوك قوّتی صرف ایتدکدن صوکره
مغلوب و اسیر دوشن اشبرك ، زنجیرلر ایچنده بیله کردنفراز
وقار اوله‌رق ، غالبنه ایتدیکی خطاب ایله ، مثلا حافظ
عبدالازل پاشانك کچن یونان محاربه‌سنده شهید اولورکن
کوستردیکی اوضاع ایله سویلدیکی سوزلردن بنم غرور
ومباهاتم عین حصّهٔ تحسّی آلیر . استاد اعظمزك
اسکندر مواجهه‌سنده کندی اشبرینه سویلتدیکی شو
سوزلری تتره‌مه‌دن اوقویه‌جق بر وطنداش تصوّرایده‌مم:

اتباع وخدم ، سریر وافسر ،
کیتدیسه‌ده محو اولوب سراسر ؛
محو اولمادی منتهای آمال ،
ناموسمی یعنی ایتدم اکمال !

ـ زنجیرلرینی چینغرداته‌رق ـ

طاقدم‌سه‌ده بر دمیر حمائل ،
اولماز شرفم بونکله زائل !
پامال عدو اولورسه اکلیل ،
آنجق او دیمك سزای تذلیل !
بونم سکا اولمه‌دن‌سه مربوط ،
تا حشر اوله‌یم بو یولده مضبوط !
زنجیر ایله اولماز امتنانم ،
تك سنده بولنماسون عنانم !
فکر ایت ، بو مخاطبك اولان مرد ،
اوچیوز بیك عدویه قارشی بر فرد !
سن‌سه او گروه ایله برابر ،
آنجق بکا قارشی خصم اکبر !
قادر ، ینه اقتداری مسلوب ،
غالب صاییلیر بو یولده مغلوب ؛
بن بویله هزیمته فدایم !

ـ آهن صدالریله کزینه‌رك ـ

قارشيكده‌يم ايشته ، دست وپايم
زنجير اسار ايله مزيّن ،
يمك بنى مقصدكسه گلين !

*
* *

مختلف زمانلرده مختلف سببلرله ابداع ايتديكى نشائد وطنپرورانه‌نك بوصحيفه‌لرده جمع وتدوين اولنمسنه مساعده ايدن شاعراعظم ملّى ، بزه شو وظيفه‌يى افهام والهام ايتمك املنده‌در :

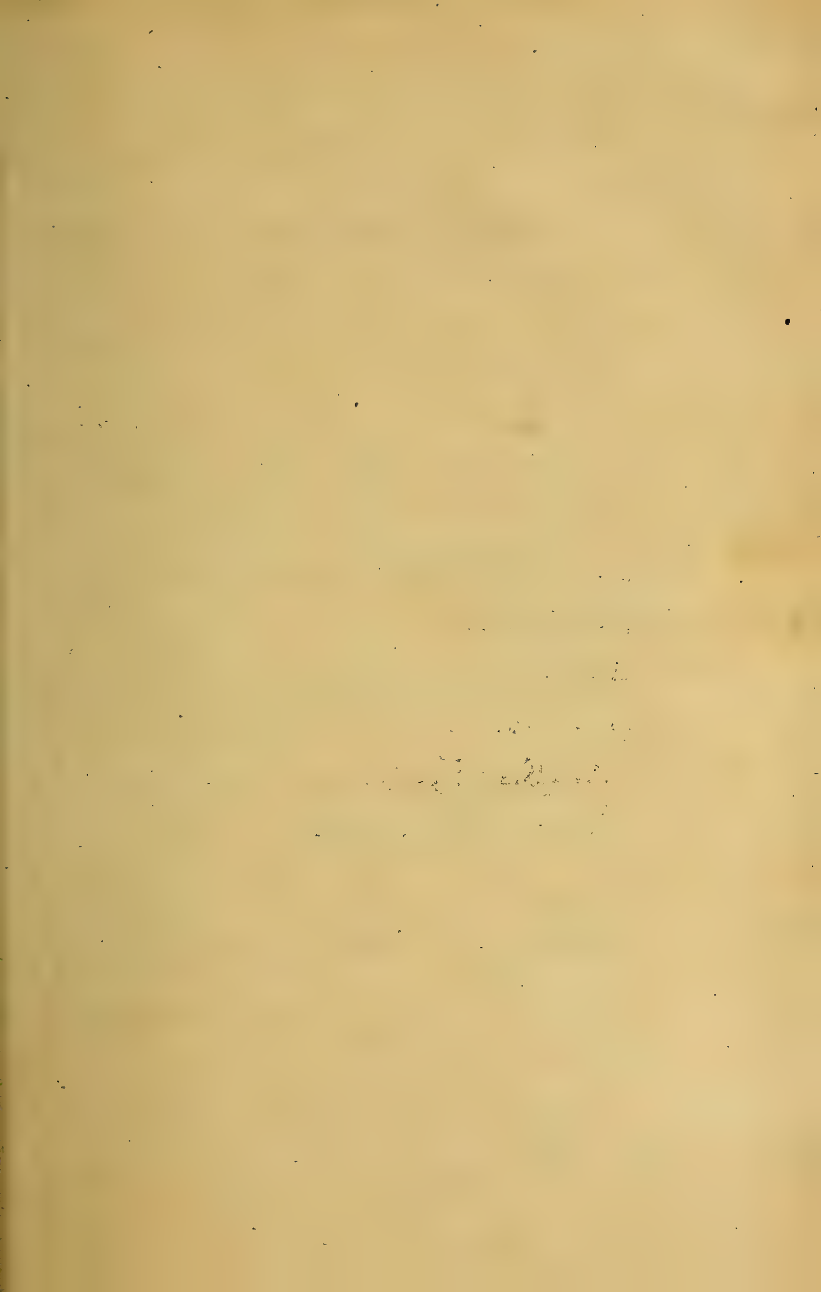
وطنى ياشاتمق ايچون ئولكز. وئولدورتمامك ايچون ياشاييكز !..

اولادى طرفندن سولمين بر وطنك نه‌قدر بدبخت اولديغنى پك آجى وقانلى تجربه‌لرله آكلادق . ضلال واهمالمزك جزاسنى بو بيچاره طوپراق عصرلردن برى چكيور . دولتمزدن مهجور بر ملّت وملّتمزدن جدا بر وطن الله بزه كوسترمسون ! . .
صوك حرب عموميده برچوق كزيده عرقداشلرمزك ابذال ايتديكى خوارق بسالت ، بزده اساسلى وفيّاض

بر انتباه ملّتك امكان حصولنى تبشير ايتمسه‌يدى، اجدادك ميراث اقدسنى محافظه اميدى بيله كوكللرمزده زار وكريان سونه‌جكدى ! . . .

اوت ، عصرلردن برى جريحه‌لرندن قانلر صيزان بو خسته والده ، بو وطن بزدن مطرّد ، تعب ناپذير ، حياتمزله همدوام بر اهتمام ايستيور . وطنلر يالكز حرب زمانلرنده ويالكز اعداى خارجيه‌يه قارشى وقايه‌اولنماز. صلح وسكون ساعتلرنده عهدهٔ اولاديّته ترتّب ايدن وجائب اهتمام دها مهم ودها مبرمدر . مملكتى خرابيدن قورتارمق وبوكون بايقوشلر أوتن يرلرك آفاقنه رفاه ومسعدتك ترنمّات شائقانه‌سنى عكس ايتديرمك : طوپلر ـ انشاءالله‌شان ظفرله ـ صوصدقدن صوكره ديكليه‌جكمز امر، بو ودينددارانه بر انقيادايله تلقّى ايده‌جكمز نصيحت ينه بو اولسون ! . .

نشان طاشى ، ١ رجب ١٣٣٤ سليمان نظيف

بر نشیده [*]

دشمنده غرض رخنهٔ مبنای وطن‌در،
اولادینك امدادی تمنای وطن‌در ،
میدان وغا چونکه شو پهنای وطن‌در ،
تسلیم اوله‌جق خائن ادنای وطن‌در !

دشمن کلیور مقصدی افنای وطن‌در ،
قارشی طوره‌جق عزمنه ابنای وطن‌در !

شدّت گونی بر لازمه‌در عرض بسالت ؛
ظالملری قهر ایتمه‌در ایجاب عدالت !
حق بزده اولنجه او شهنشاه رسالت ،
تأمینه نه‌حاجت‌که، ایدر حربه دلالت .

[*] ۱۲۹۳ روس محاربه‌سنك اثنای اعلاننده تنظیم ونشر ایدلمش ایدی .

دشمن کلیور ، مقصدی افنای وطندر ،
قارشی طورەجق عزمنه ابنای وطندر !

محصول غزا طوپراغمز کان کرمدر ،
بستان صفا ، بزم وفا ، گنج درمدر ،
نزهتگه عالمده گلستان ارمدر ،
هر بر جهتی خائن اسلامه حرمدر !

دشمن کلیور، مقصدی افنای وطندر،
قارشی طورەجق عزمنه ابنای وطندر!..

عالمده سبب اولمق ایله فوز وفلاحه،
خواهشکر ایکن دولتمز صلح وصلاحه؛
باق زخمزه اکدیکی سمگونه ملاحه
قانع دکل، اولمش ینه لب‌تشنه سلاحه!.

دشمن کلیور، مقصدی افنای وطندر،
قارشی طورەجق عزمنه ابنای وطندر!

ای اهل‌وطن، عرض جبلّت گونیدر بو،
حفظ وطن وخدمت ملّت گونیدر بو،
عثمانلیلرك شان ایله دولت گونیدر بو،
یکجان اولەرق دشمنه صولت گونیدربو؛

دشمن کلیور، مقصدی افنای وطندر،
قارشی طوره‌جق عزمنه ابنای وطندر!..

هر بر نفره قارشی چکوب برقوجه‌لشکر،
سرحدّمزه کلسه اگر خصم ستمکر،
عثمانلینك الده عاجزی اولماز آکا چاکر!...
عسکرله برابر اوله‌لم یاور عسکر،

دشمن کلیور، مقصدی افنای وطندر،
قارشی طوره‌جق عزمنه ابنای وطندر!..

عسکرلرك احسانی بزه خارج تعداد،
لائقمی که بز ایتمیه‌لم عسکره امداد؟
عثمانلیره خاك وطن رزق خداداد،
خائنلره چیکنتمیه‌لم، داد ایده‌لم داد!..

دشمن کلیور، مقصدی افنای وطندر،
قارشی طوره‌جق عزمنه ابنای وطندر!..

حفظ وطن امرنده اولوب هپسی برادر،
آتشده یاشار عسکرمز عین سمندر!..
پاطلار طوپه قیزمش صاریلیر هر بری اژدر!..
طوپدن چیقه‌جق اولسه عدو قهری مقدّر!..

دشمن کلیور ، مقصدی افنای وطندر ،
قارشی طوره‌جق عزمنه ابنای وطندر!..

ضابطلرمز بارقه‌دن چابك وچالاك ،
عسکرلر ایدر جان آته‌رق دشمنی اهلاك ،
علویّت شهرتلرینك شاهدی افلاك ،
محیئ وطن اولسه‌ده اول مظهر لولاك ،

دشمن کلیور ، مقصدی افنای وطندر ،
قارشی طوره‌جق عزمنه ابنای وطندر ! .

عثمانلینك آوازه‌سی اعدایه جزادر ،
هرفردی بو عالمده عجب حادثه زادر ،
هم مولدی ، هم مشهدی میدان غزادر ،
میدان غزایه (وطنم !) دیرسه سزادر ! . .

دشمن کلیور ، مقصدی افنای وطندر ،
قارشی طوره‌جق عزمنه ابنای وطندر ! . .

ماضی دوشونلسه نه کچوك نشئتمز وار ؛
حاله باقیلنجه نه بیوك هیئتمز وار ،
بیك قلعهٔ دشمنده بزم رایتمز وار ،
صلحی سورز ، حرب ایده‌جك جرأتمز وار !

دشمن کلیور ، مقصدی افنای وطن‌در ،
قارشی طوره‌جق عزمنه ابنای وطن‌در ! . .

مانع اوله‌ماز حربمزه قلّت مقدار ،
مانند نفر خدمت ایدن حضرت سردار [٠]
بر اردو قدر همّت ایدر آنده بدیدار ! . .
صبیانه وارنجه بنه خلق اوملی بیدار ،
دشمن کلیور ، مقصدی افنای وطن‌در ،
قارشی طوره‌جق عزمنه ابنای وطن‌در !..

حامیٔ وطن ، حامیٔ دین ، حامیٔ ایمان
سردار ایله مختار ، سلیمان ایله عثمان [١]
اعدامزی تدمیره ایدرلرسه‌ده پیمان ،
آنلر کبی هرفرده دوشر غیرت وادمان :
دشمن کلیور ، مقصدی افنای وطن‌در ،
قارشی طوره‌جق عزمنه ابنای وطن‌در ! . .

آنلر کبی نادر ، اوقدر ماهر وقادر ،
عسکرده بولنماز دییه‌مم خیلی نوادر ،

[٠] سردار اکرم عبدی پاشا .
[١] اردو قوماندانلری مختار، سلیمان وعثمان پاشالر .

٢

خلق آنلره مغرور اوله‌جق اولسه روادر ؛
آنجق شو جهت خاطره اولسون متبادر :

دشمن کلیور ، مقصدی افنای وطن‌در ،
قارشی طوره‌جق عزمنه ابنای وطن‌در !..

غوغایه بوکون ملتمز عازم وجازم ؛
عسکر سفری ، دولت ایدر جمع لوازم ؛
بیکلرجه کوکللی آلایی اردویه عازم !..
بزدن وطن اولادینه تشویق نه‌لازم ؟..

دشمن کلیور، مقصدی افنای وطن‌در،
قارشی طوره‌جق عزمنه ابنای وطن‌در !..

زيارت

السّلام ای کتیبهٔ علیا ،
وطن اوغرنده جان ویرن احیا ،
ای شوواديده خاك اولان عسكر ! . .

سزی كلدك بوكون زيارته بز ،
بزی احیا ایچون دكلمی كه سز
اولديكز نازل چه مقبر ؟ . .

بزی زائرلرك ایتالیاندر ،
بزی موسقوف كه پك نمایاندر ،
فكر تقديسى ايلمش رهبر .

ای وطندن اوزاق دوشن شهدا ،
أوینی بارقنی ایدوب ده فدا
جانسپارانه حرب ایدن أرلر ! . .

جنّت اولسون مقامکز هردم ،
سزکه ماضیکزی بیلن آدم ،
دانهٔ اشکنی نثار ایلر .

بونده هر کس بوکون سفربردر ،
منزل آنجق غبار اسمردر ،
اولماسون روح پاککز مغبر .

شیمدی بز طوغریلوب دکزده یوله
باقارز دوردن سواستوپوله
گوزینور فوقکزده بر پیکر .

انکلیزله فرانسزه عائد ،
شومزین مزارلر زائد ،
سزه کوکدن ایتر فروزیور !

او وطندرکه اویله چهره نما
گون باتارکن نه خوش طورر، گویا
تترەر اولادی اوستنه مادر ! . .

الوداع ای برادران وطن،
الوداع ای دلاوران وطن،
آه ای مؤمنین دین پرور ! .

که سزا خاککزده ایلسه یر
بربیوك ظلّ مغفرتکستر
الوداع الوداع ای عسکرلر !...

سواستوپول ، نیسان ١٢٩٧

ابن الموس تیاتروسندن برپارچه‌که ۹۳ محاربه‌سنك ایقاظ ایتدیکی تأثرله یازلمشدر :

۱

ینه قارشیمده وجه منکسفی ؛
کوکه اورمش تننده‌کی حمرت ! . .
روی ارضه نگاه منعطفی ،
ایکی برق بلا کلیر البت !..
ــ صانکه نفرتله عالم بشره ،
فلك آرای ارتحال اولمش ،
کوکده‌ده مظهر جلال اولمش ،
باق حضورنده‌کی فرشته‌لره !
ــ نه‌ده نازك مزاج منحرفی ،
دوش نازنده لعلکون خلعت ؛
او قیافتله عازم جنّت ! . .
ای وطن ، ای الٓهۀ ملّت ! . .
سکا باق آل کفنده برزینت ! . .

٢

بگزییور کهکشانه پاره‌لرك ؛
موکب رحلتك اودر گویا !
ییلدیرم عکسی‌در نقاره‌لرك ؛
سنی آلقشلایور بروج سما ؟

بشقه بر طرز افتراقك وار :
گوررم بیك هلال نورانی !..
ای‌مه آسمان عثمانی ، [*]
نه مهابتلی انشقاقك وار !...

ـ فلکی قاپلامش ستاره‌لرك ؛
محشر اولمش او عالم بالا !..
حیرتم آرتیور بنم حالا ،
قدریکی ایلك ایچون اعلا ،
صانکه گلمش جنازه‌که مولا !..

---

[*] اصلی ـ تیاترونك موضوعیله توافق ایتمك ایچون ـ
ای مه آسمان قوطانی !..
در .

٣

سجده ایتسون جهان بو هیئتکه
ای پری‌ٔ شفقلباس قتال ،
بگز ییور رحلتكده نشئتکه ،
بر اولور مهر ایچون کمال وزوال ؛

ــ سنی اتلافه قیامش ربّك ،
که بشر جرأت ایلدی شقّه !
ستم ایتمه ، وطن ! . . صاقین حقّه ؛
بزه مخصوص اوله همان سبّك ! . .

ــ مرکز ایت برج قدسی رایتکه ؛
طوپلانوب اونده عسکرك درحال .
رفع ایدر برندای عال‌العال ؛
عکس ایدوب تا بو حال اضمحلال ،
ایلسون آسمانی شرم ایله آل ! . .

٤

یوق ، نه‌دن خلقت ایلسون که حجاب ؟
بز دوشوردك سنی مخاطره‌یه !

هر یانك اولدی قلزم خوناب ؛
بوله‌مام بر نظیر اومنظره‌یه ؟

ــ کوك یوزی صافدر ، بوگوردیگمز
حالکك عکسیدر او مرآته ! .
باقمیوب جانب سمواته ،
ینه ذوق اولدی سنده سوردیگمز ! . .

ــ سکا امداده چیقمیوب ارباب ،
بر طاقم خائنان گیروب آره‌یه ،
هم صویه حاکم اولدی ، هم قره‌یه ؛
اوغرادك عاقبت محاصره‌یه ،
داخلی ، خارجی مصادره‌یه ! .

۵

نیزه‌لرله یارلدی پستانك ،
گردنك گچدی تیغ وخنجردن !
ییقلوب قالدی جسم نازانك ،
قالدیران اولمادی سنی یردن !

ـ نیته کیم خاك ایچنده بیك حشرات
بسلنیر مسقطنده اجسادك ،
بولیور نعشك اوزره اولادك ،
هرجریحه‌کده برغدای حیات !

ـ نه بیوکدر سنك بو احسانك !
دها شیرین او شیر مادردن ،
دها رونقلی رنك خاوردن ،
دها قدسی غبار مقبردن ،
دها رنکین حیاض کوثردن ! ...

٦

صاچلرك صانکه تاج سبحانی ،
یری وار ایتسه غبطه‌لر مریم !
نصل اولمش او رأس روحانی
قره سودالره عجب مقدم ؟
ـ گیده‌جك یرده بز سنك یولکه ،
سن بزمچون واروب فدا اولدك ! ..
ئولیورکن بزه غدا بولدك ؛

هپ صارلدق ینه سنك قولکه . . .
ـ بزه سنسك الـٓهۀ ثانی ! ـ
سن وار ، اول روح اقدسه محرم ؛
اولەلم بزده غرقۀ ماتم .
قاپلاسون عالمی ظلام عدم ،
کون یوزی کورمسون بنی آدم ! . . .

اردوی همایونده برشاعر [*]

نه در شو مشجر ابدان ، شو کوهسار حدید ؟..
یورر کنار ومیانده گاه گاه بدید
لهیبدن دره‌لر ، خاکدن بلوطلرله ،
اورر سمای اساطیره ضربهٔ تهدید !

ایچنده نور حقیقت ، اوبر جهان ظلام ؛
دونر اشارت ایدنجه خلیفهٔ اسلام ،
طورر ، کیدر .. بوقیامت آنڭ مواکبی‌در.

طورر گذرگه صیتنده چین وهند سلام ،
ایدر بوصیتی هرملرله قافلر اعلام ،
شو برجلر او بیوك هیئتك کواکبی‌در .

---

[*] ۱۳۱۳ یونان حربی مناسبتیله انشاد اولنمشدر .

گوروئیمور، نره‌یه کیتدی عسکر یونان؟
خرافه‌میدی عجب نام لشکر یونان؟
نصل او قوم حکیم انتحاره ویردی قرار،
قبول ایدرمی بونی عقل منکر یونان؟..

ایچنده یوقسه‌ده آثار زهره ومرّیخ،
دکلیدر متشمّس مکر بزم تاریخ؟..
بزم هلال سزك مشتری‌یه‌فا نقدر!

نه اولدی گوردیکز ایشته نتیجهٔ ضربه،
گیررمی شیر ژیانلرله کربه‌لر حربه؟
اوتجربه بویمان انتهایه سانقدر.

حضور فکرت ایله، چهرهٔ مبشّر ایله،
شب درازده تعقیب صبح محشر ایله،
یورر ایکن بوعساکر نجوم زاهره‌دن
کلیر اشارت وحدت دلیل هیئتمز..
چیقوب خطاب اخوّت ریاح ساهره‌دن
عیان اولور متموّج سماده رایتمز.
زمینه رعشه رسان، آسمانه کوشنواز،
نه در شو جم غفیرك قوپاردیغی آواز؟..

چیقان او مشجرەدن بانك « الله الله ! » در ؛
افقلرنده آنك روحلر تیلار پرواز ....
دیلرسه متحّد اولسون بتون معاهدلر ،
مکوّنات موحّددر ای مجاهدلر !..

موحّدین کرامك ظفر ندالری در ،
بوسس ، ملکلری بالای عرش اعلادن
قیلار ، زمینه توجّهله ، جبهه سای سجود ،
اولور محیط بوصورتله زیر وبالادن
تکرّر ایلیه‌رك نام خالق ذی جود ؛
او رعد وبرق مهابت نفر صدالری در !.

تفنك وطونه خصمك گلیر او آنده سکوت ،
او آنده عالم اسلامه عالم ملکوت
اولوب قرین ، ایدر آغوش اتحّادی کشاد !..
اولیمپ [*] نامی بزم عندمزده مظلمدر ؛
یشیل صارقلی شو علوی جبال مسلمدر ؛
شریك مذهبمز سرو وگلبن وشمشاد .

[*] آلهات اساطیریونانه مسکن اولان طاغ .
حاشیهٔ طابع

اوت ، عساکر شاهانه‌در بوعسکرلر
که دین ودولت ایچون جان ویروب آلیرلر کام ،
ـ هجوم ! ـ امری آلنجه او شیر پیکرلر
نه طاغ مقاومت ایلر ، نه برج و استحکام .

بزم جناح بودر ، کوردیکك شو محشر ناس ،
سزگکی‌ده قاچیور ایشته بر آلای نسناس !..

بودرد مهلکی ایصال سمت درمانه
اگر مرام ایسه جدّاً ، شو آنده توبه کنان
بتون الاهه‌لرك ، بتلرگله ای یونان ! .
دخالت ایت کوره‌لم تخت آل عثمانه.

اگر بووجهله اولمازسه‌گز بوکون تائب ،
یارین بنم نظرمده اولورسگز غائب !..

الهام نصرت [۱]

بیلدکمی بوگون حدیکی ای دشمن مغرور ،
ای دشمن حیرتزده ، ای دشمن مقهور ،
گوردکمی که ترك اردوسی ایسترسه ایدرمش ،
آلچاقلری برقات دها آلچالمه‌یه مجبور ؟...

ترك اردوسیدر ملتك اولاد کرامی ،
کیت خوار وزبون معبده تقدیس ایت اونامی ،
مجروح ومحقر جبر وتکله برابر
برعمر ذلیلك سکا لازمسه دوامی !..

---

[۱] اعدای وطنك چناق قلعه‌دن خائب وخاسر چکلملری اوزرینه و شرفتلق اولنـان ارادۀ سـنیه‌یه بناءً تنظیم وتقدیم اولنان نشیده ..

ترك عسكری عسکرلکی تام ایلدی اظهار
سن ظلم ایله قاهر، اوفقط عادل قهّار !.
وحشیلکك اولسون سنك ای قوّهٔ نامرد،
انسان صفتندن او أرك طالب زنهار !.. [۱]

ترك اردوسنك یاپدیغی الواح تحیر،
کوستردیکی آثار تجلی وتفکر،
تاریخه وله بخش اولهجق آبدهلردر !
ایتمش دینیلیر معجزهلر دوری تکرر.

ترك عسکری، ای مملکتی قورتاران اولاد،
سندن فیضان ایتدی بوامداد خداداد،
سنسك او بهادرکه بوکون دشمنه قیلدك
سینهکله چناق قلعهیی برقلعهٔ پولاد !.

[۱] (زنهار) و(زینهار) صورتلرندهیازیلان بوکلمهٔ فارسیه ایکیمعناده مستعملدر: بری (صاقن!) (اولمیهکه!) معناسنهادات تحذیردرکه عثمانلی ترکلری بو مقامده استعمال ایدرلر. دیکری (امان)، (عفو) معناسنه اسمدر. فردوسینك،

چو زنهار خواهیم، زنهارده
که زنهار دادن ازین کاربه !

بیتنده اولدیغیکبی بوراده معنای ثانی اختیار اولنمشدر.
(حاشیهٔ طابع)

سکران ، متعظّم ومعظّم ایکی حائل
اولدی صدماتکله سنك ظل کبی زائل؛
اونلر کوره‌جکدر سنی ایتدکچه تخطّر
برچهرهٔ دهاّش ایله برپنجهٔ صائل .

عسکرله رها بولدی بوکون دار خلافت ،
خندانِ سرور اولمه‌ده دیدار خلافت؛
تا یوم قیامِ عالم اسلامی نه موطلو ،
شادان ایده‌جك نورنکهدار خلافت !

منّت سزه ای لشکر غازیٔ مؤیّد ،
رحمت سزه ای جیش شهیدان مخلّد ،
کورمکده بوکون سزلری ملّتله برابر
تبجیله سزا حضرت سلطان محمّد .

عجزمله برابر سنی بن ، چاکر اسلام ،
تبریك ایله فخر ایلرم ای عسکر اسلام ،
ای سنجاغنی کوکلره اعلا ایدن اردو ،
ایتمش سکا تودیع اونی پیغمبر اسلام !..

*
* *

چناق قلعه بر ساحهٔ پرشرف ،
جهنّم فقط اوندن اهون ، اخف ؛
مهالکله سرتا بپا رو برو ؛
زمین وسما ، دشت و دریا عدو .

نه روزو شب آنده ، نه شام و سحر
نه انجم معیّن ، نه شمس و قمر
نمایاندی ، آنجق او هنکامده ،
او هنکام علویت انجامده ،
مهابتلی بر لوحهٔ موجه‌زن
که هر موجه خونپاش و آتش فکن
مشابه گهی ماهه ، گه اختره ،
گهی برق شمشیره ، گاه اژدره ،
عروجنده همراه داد غریو
سری متصل چرخه مانند دیو .
هبوطنده همضربهٔ زلزله ،
خیالاته رهبر چه اسفله
نه شیدر بو ؟.. تاریخه ایتدم سؤال ،
سنوح ایتدی بردن حقیقی مآل :

خيالات او هپ دشمنك عسكرى ،
كه قاچمقده هر آن او كوندن برى ؛
تموج قيلانسه ظفردن نشان
لواى شهنشاه عثمانيان !

*
* *

اى ترك ألنده بارق اولان رايت ظفر ،
عشقكله بر غضنفر نار اولدى هر نفر ؛
بخشنده سر مديته بر بشقه زيب و فر ،
اولسه‌ك دگر بروج ايله كوكلرده همسفر .

عشقكله اولدى مهلكه‌لر ملجأ و مدار
بيكلرجه أرلر ايلدى ترك ديار ودار ؛
وارسنده معنويته بكزر بر اقتدار ،
ايتدك لقاى منجمد موتى جذبه‌دار .

سنجاق يرنده ايشته ، دير عسكر : نم صلهم !..
اوندن أولوم گلير ، اوكا كلمز فقط الم ؛
چوق يرده گرچه خادم اولور سيف ايله قلم ،
آنجق وطنله ملتى تمثيل ايدر علم .

شاعر اعظم عبد الحق حامد بك، اون سکز سنه اول ارتحال ایدن والدهٔ مکرمه‌لری ایچون اوزون بر مرثیهٔ منظومه یازمش وفقط تدوین ونشری بالقان محاربه‌سنك موجودیت ملیه‌مزی تهدید ایتدیکی برزمانه مصادف اولمش ایدی . مادروطنی‌نك دردینی، مادرذاتینك حزن هجرانیله تألیف ایده‌رك ، ابداع ایتدیکی نشیدهٔ مذیله عیناً بورایه قید اولندی . درت دولت متفقه آره‌سنده‌کی اختلافات معلومه‌نك تحدثندن اول یازلمش اولان بو منظومه ، قیمت ادبیه‌سیله برابر ، وقایعی اولدن کشف واخبار ایتمك کبی بر کرامت سیاسیه‌یی‌ده محتویدر :

والده‌ڭ شمدی نابدید ، آنجق
ینه بر والده‌ڭ وار ای حامد ! . .
سن دعا ایت همان اووار اولسون .
چونکه اوندن طلوع ایدر هر کون ،
نیجه بیکلرجه والد ومولود .
اونك اولادی اردو وار موجود ،
که یولنده فدای جان ایدییور :
اونك اولادی ملت و دولت .

گرچه خائنلر ایتدیلر مجروح،
قالماز آنجق او بر زمان بیروح !..
بولنور هم ده چارهٔ علت،
که تظاهر دەدر علاماتی :
یعنی ملّی اولان مدافعەلر ؟
خواب پر اضطرابدن صوکره
اثر انتباه، اشارت خیر !..
قیلوب اجداده امتثال اولاد،
بر گون انسان اولورده حقیله،
جانورلردن انتقام آلیرز !
یاشاسون ! مادر وطن یاشاسون
که بو گون بزلری اودر یاشادان !

سینەسندن او بخش نعمت ایدن
آنا، بزدن امید خدمت ایدر.
آلمادن ثارینی او والدەنك
بزی ئولدیرمسین اونی یارادان ! —
حق نصیب ایلمش نه موطلو سکا :
یاشادك سن دە سایەسندە اونك.

ینه محضا اونڭ توجهی‌در
سنی شادان ایدن فیوضیله،
سڭا بر نام وشان ایدن احسان! . .

اوقو، بر مسلمانسه‌ڭ ای قارء،
برینه فاتحه بو آننه‌لرڭ،
برینه داستان فتح وظفر.
احتراصات بر فلاکتدر،
مانع انتظام تام اوله‌رق
منتج انهزام عالم اولور!
گل وطنداش، فقط گوجنمه بڭا،
گل براز سنلی بنلی سویلشه‌لم:
کندیگی ذروه‌یه چیقارمق ایچون،
نی ایندیرمکی مرام ایتمه؛
اویله بر ارتقا تنزلدر. —
چیقیورکن، نم گبی سن‌ده
نی ارقایه اهتمام ایله،
نی ارقایه اهتمام! . . . او زمان
هیمز بردن اعتلا ایدرز. —
فرقه‌لر باعث اولدی تفرقه‌یه؛

صوکره اوندن نه حادث اولدی دوشــون !
دشمنه قارشی بر دگل یالـکز ،
وطنه قارشی‌ده بر اولملی‌یز . ،
دائما بر، ظهیریکدیکر ،
بونده یکجان ویکوجود اولالم ...
اولورز یوقسه خاك ایله یکسان !..

یالـکز خاك ایله دکل اویله ،
هم‌ده دشمنله یکدل ویکتن ؛
اولورز ملعنتله محکوماً
طبقات زمانه‌دن مطرود !
گوکده آنجق تمسخر طالع ،
یرده انجق تفسخ تاریخ !
صاغده طوفان لعنت و نفرت ،
صولده بر حشر ونشر استحقار ! ــ
برده ماضی‌یه دون ، ییقلمش بر
عالم استخوان ! . . امان یارب
ــ او بزم آنلی شانلی ماضیمز ــ
صوکره آتی مؤبداً زندان !..

بزه سلطان سلیم اوّلك او

مشعل معنویسی اولملی‌در
بو فلاکتده رهبر یکتا .
خارجی داخلی مهالکه بز
هپ اونکله تقابل ایتملی‌یز .
نوره گلمز خلل صواعقدن
ایکیسندن‌ده بونلرك یانسه
یانار آنجق مشاعل ایمان !..

موت ، پیروجوانی بر گورییور ،
بزی دشمن‌ده اویله گورملی‌در .
دائما همسلوك و هم مقصد ؛
بلکه‌ده اولملی بو محشرده
کنجمز ، اختیارمز همسن !
وطن آنجق اوگون مخاطره‌دن
قورتولوب ، نجم طالع اسلام ،
ــ که دیمکدر هلال عثمانی ــ
اولور البته دافع ظلمت ،
قالیر البته ثابت السیران ...

دیدیکم یولده دعوت ایلر ایسه‌ك

شانلی تاریخمز اجابت ایدر ،
گورونور هر طرفده رایتمز .
عالم انقلابدر عالم ،
صبر ایله ، سعی ایله ، متانت ایله ،
وطنی دائما صیانت ایله
حیرت افزا نتیجه‌لر گورولور .
اویله بر گون گلیرکه والده‌مز
بزه البت حیات تازه ویرر .
شیر مجروح بغتةً قالقار ،
نیجه کوه وقلاعه صائل اولور !
قوریلان تاجلر او گون قیریلیر ،
چار پاینده درت ذلیل ا کلیل !
اویله طاقمازسه اونلری یاخود
خونه غرق ایلمزسه شیر ژیان !

اوکچوك تاجلرکه اصحابی
کاسه لیس قدیمی سلطنتك ،
بری آیلقلی باغچوانی ایدی ..
دیکری سوزده یاور ا کرم .

بری قیلمشدی سارقانه حلول ،
بری ایتمشدی خائناً عصیان !

درت اوشاق ، عاقبت ، نصل دیبه‌یم ؟.
صانکه تصنیع اتفاق ایده‌رك ،
علنی رخصتیله اوروپانك
بی خبر براقدینك که بزز ،
ایتدیلر مال وملکنی یغما :
نعمت و نانه قارشی بر کفران !..

بزه قارشی اویوشدیلر ، لکن
یبه‌جکلر صوکنده بربرینی .
بزه قارشی چالشدیلر ، بز ایسه ،
اویودق !. صوکره ییلدیرملرله
اویانوب ــ اویله بر اویانمق که ــ
بوده باقدق که هر طرف کابوس !
بر طاقم خسته فکر و خولیالر
بزده حالا تحکم ایتمکده !
اویانقلقده وار دیمك نقصان .

جمله اقوام ایچون ضروری‌در

اخروی ، دینوی برر غایه ؛
یاشاماز غایه‌سز بو جمعیت ؛
هله بز اخذ ثاردن اوّل ،
خصمامزدن عبرت آلملی یز .
خصمامزکه همده بز بزینه ،
همده بر دینده خصم جان ایدیلر ،
صوکره بر مقصد ایتدیلر تعقیب .
کسب قوتله اولدیلر واصل .ـ
غایهٔ دنیویهٔ اسلام
بزی توحید ایدن خلافتدر ؛
ـ که سیاسی بو همده دینی‌در ـ
عقل ایچون ، نقل ایچون ، سیاست ایچون ،
وطن وملتك نجاتی ایچون ،
او بیوك قوتك نفوذندن
ـ اونی تحکیمه حصر همت ایله ـ
مستفید اولملی علمداران .
یوروموزسه‌ك بو یولده بی آرام ،
شیمدیکندن وخیم اولور انجام .
بو معزّز وطن اولور حتی

بشقه اولاد ایدنمکه محتاج !
قالماز اولاد آخرت گیده ،
اولورز بر یتیم قوم عقیم !
دیلرم بن که احترازنده
اوله مخطی بو شاعر نادان .

بر زمان بر کچوك عشیرت ایکن ،
قوجه بر دولت ایلین ایجاد ..
حاکم بحر وبر بو قوم اصیل ،
بو معظم ، بو قهرمان ملت ،
صبر ایله ، سعی ایله ، کلیر بر گون
ینه اظهار ایدر بیوکلکنی ؛
ینه مشروعاً اتحاد ایدەرك ،
قیلارز اسکی حالی استرداد .
قوّهٔ عقل وقوّهٔ بازو ،
ایدەجکدر ، ایدر باذن الله ،
خصمی لرزان و عالمی حیران !

ای وطنداش سنك تدر بنده
ضربهٔ قهرایله المناکم ؛

بيلمش اول ، لكن اولمادم مأيوس ؛
بكا اوی سن‌ده ايتمه قطع اميد :
ــ خسته باقی و خسته‌لق فانی ! ــ
بو تسليده اول و برده دوشون
الك كثير التغيرات عالم
شبهه‌سز ، عالم سياستدر .
اونی ماهر و مقتدر بر أل
دونديرر اقتضای حاله گوره .
او تجاربكه دولده بو كون
حكم ايدن شركت منافعدر .
اشتراك منافع اقوام
دشمنی دوست و دوستی دشمن ايدر .
بوكا مانع دكل نه همدينلك ،
نه‌ده تدقيق ايدلسه باعث‌در
اختلاف مذاهب و اديان .

(هلال احمر) منفعتنه مرتب بر مسامره ایچون :

۱

ای نجل پاکی رحلت ایدن مادر حزین ،
ای رقت مجسّمه ، ای جسم بی شفا ،
قلبنده‌سك بو ملتك اوغلـكله سن دفین ،
اول ماتمکله مفتخر ای روح پروفا .
عقباده بکلیور سنی بر عالم صفا !

۲

ای همروحیاتی گوچن زوجهٔ ملول ،
گورمزمی زوجه‌لر سنی شایان مرحمت ؟
طوغمش هلال احمر ، اوبر نجم بی افول ،
نوریله شائق اولمه‌ده دنیا و آخرت ،
عکسیله مبتسم گبی دیدار مغفرت !

۳

بیکس اویولده قالمش ایکن سن ، بو گون سنی
آچ قورمی مادر وطن ای زادهٔ یتیم ،
دلمردگان خاکنه یحس‌سه بر دنی
سن ای یتیم ، سینهٔ امتده‌سك مقیم !..

٤

آغوش رأفتنده بو جمعیتك اويو ،
ايلر شتاب او والده كك آه وزارينه
اخلاص اوقوركن ، عين عبادت دگلمی بو ؟ . .
ارواح مسلمين شهدانك مزارينه ،
خائن دوشر ايكن وطنك سنكزارينه ! . .

هلال احمرك دفتریه

گوردم آثارینی مسرت ایله :
نه یاپلماز جهانده غیرت ایله ؟ . .
سیر ایدنلر عیون حیرت ایله
عبرت آلسون هلال احمردن ! . .

متحرّك او هیكل شفقت ،
ناشر حس حرمت ورقت
یاپماز البته صانع خلقت
جملهٔ آبداتی مرمردن !

دستیاریٔ شهریار حكیم
بونی قیلمقده روزوشب تحكیم
سایهٔ رایتندهدر ، نته‌كیم
گونشك نوریدر ضیای قمر !

بری ایتمشدی ركز استقلال ،
بری ایتمكده منع یأس و ملال
سونمز البت قیزل ، یشیل بو هلال
قلب امتده نیرّ مضمر ! . .

ینه (هلال احمر) ه :

یکی بر ستاره‌در بو گوکه طوغری اعتلاده
علم هلال احمر ید شفقت نساده
اورانك ثوابتیله بورانك مخدراتی
براولوب تنورایتدی وطنك مقدراتی
نه گوزل مقارنتدر بو زمین‌ایله سماده!

بوطرفده‌خصمه‌قارشی گیدیبورسه‌حربه‌عسکر،
اوطرفده موته قارشی گلیور دینیر پریلر
براولوب ذکوروانسوان قوشیور بوگون جهاده.

بر مجروح خستهٔ باقیجیسنه

١

ای رقّتك ممثلی ، سیمای خوشنما ،
همشیرهٔ معزّزه، مبعوثهٔ سما ،
سن سز یرم اولور ایدی بر خاك مسكنت !
بازوی مشفقكله بو كون ایلدم قیام . .
ایتمكده هپ جریحه‌لرم كسب التیام . .
آچمشدی گرچه اونلری بر دست ملعنت!

٢

دشمن نشانلری‌سه‌ده بادیٔ افتخار ،
قلبِ آچه‌لردی بلكه ؛ فقط ایتدم ادّخار ،
بر گون اعاده ایلرم اعدای ملته !
اولدم شهید ، عزم ره وحدت ایلدم ؛
آنجق اشارتكله‌سنك عودت ایلدم ،
تكرار ادای خدمت ایچون دین و دولته !

٣

مادر طبیعتنده‌سك ای دختر وطن ،

ای یادکار مادر سعد اختر وطن ،
سن آخرت قرنداشم اولدك بوكون بنم!
قورتاردیغك حیاتی بن ایتسهم فدا ، ینه
روحم کلوب اونك دوشر البته پاینه !
دنیا وآخرتده هلالكله سن او کون .

٤

حرباً تعرضیله حقوق صریحه‌یه ،
دست خودیله آچدیغی مدهش جریحه‌یه ،
اك صوكره كشف ایدر مدنیت بو چاره‌یی .
اولدم هلال احمره بن بویله سجده‌سا ،
بر آستانه‌در او بنا کردهٔ نسا :
سزدن بیلیر دیرم بشریت بوچاره‌یی .

٥

گلزار صلح ایچنده آچلمش او بر حریم ،
ناظر اونك اساسنه‌در خالق کریم ،
میدان حربه اولسه‌ده آز چوق نظارتی .
کوردم سزك هلالی ملكلرله همسفر . .
حاکم بتون قلوبه او بر رایت ظفر .
نسوان مظفریتنك بر اشارتی !

مرقد فاتحی زیارت

هر کوشه‌سنده دهرڭ نام بقا نثارڭ،
شایسته‌در دینلسه عالم سنڭ مزارڭ.

قالدڭ جهانده بر آن، هر آنڭ اولدی بردور،
ملك أزلدی گویا تختگده همجوارڭ،

سنسڭ او پادشه‌که بو امت نجیبه
امصار بخششگدر، ابحار یادگارڭ،

میدان حربی قیلدڭ سن تختگاه شوکت
لشکردی هپ مسلّح اتباع بی‌شمارڭ.

سن جسم ایدڭ فنایاب، اول روح جاودانی
دوشندڭ جدا سن اما، باقیدر اشتهارڭ.

ایتدڭ موحّدینه ملك جهادی مفتوح.
صلح اولدی آنده جاری فرمان فیضبارڭ!

ماضی ، او پردهٔ غیب اکشادهٔ حضورك ،
آتی اوراه مظلم آمادهٔ گذارك .

توحید ایدی مرامك اسلام ایله انامی
برلشدی اول اغورده علمکله اقتدارك .

بیت‌خدایه قونمش جاهك مطاف اسلاف
طورمش باشکده بکلر بر قوم تربه‌دارك .

طاقنده منجلی‌در هپ بیّنات معنی
اسرارلم‌یزلدن مصنوع اولان بودارك .

بر مقصده ایدردی سیف‌وقلم توجّه ،
احکامکه اویاردی قانونی روزگارك .

شمشیر قوتنده خامه‌کدی لرزه‌بخشا ،
معجزدی مثل‌خامه شمشیرخدعه‌کارك .

اوقشاردی زلف یاری تدبیر عادلانه‌ك ،
چارپاردی فکرخصمه تقریر دلشکارك .

هر شاهه بویله طالع، یاراولماز ای شهنشه ،
نادر گلیر نظیری بر بویله شهریارك :

بردم یوزك گولنجه عالم بهار اولوردی ،
مثل کسوف هرجا ظاهردی اغبرارك .

بوقدر سنك غروبك ای نیّر معالی ،
وارشعلهٔ دهادن بیك نجم تابدارك .

بر مجمع سیاست بولدك عقوله چسبان ،
تابان افقلرندن اجزای تارمارك .

ارواح مؤمنین‌در انجم قدر مشاعل
بالای تربتكدن تنویر ایدر كنارك .

سن محرق فتندك ای آتش جلادت ،
سوندك نهایت اما برق اولدی هر شرارك .

مهد وجودی اولدك برچوق نوادرك سن ،
خاكندن اولدی نابت اسبابی كارزارك .

بر ییلدیرمدی نیزهك پیوسته قعرخاكه ،
بر برج حقمادر ایرمش گوگه منارك .

باب نجاتی سنسك ای فاتح ، ایلین فتح ،
مفتاح یاپدی آنجق جدّ بزركوارك .

هردم سکا آچیقدر ابواب عرش رحمت،
تربه‌کدر الڭ عظیمی فتح ایتدیککڭ دیارڭ.

گوستردیککڭ معالی اهرامدر مسلسل،
کهسارلر عموماً بالین احتضارڭ.

پروردکاره ناظر بنیاد سربلندی،
سافللرڭ آلنده تابوت پروقارڭ.

ایستر ایدڭ که‌اولسون دشمنله یاریکدل،
دوران ایدی رقیبڭ، الله ایدی نکارڭ.

تختڭ گتیردی بردم عمقیتی قیامه،
ایلر رکوعه دعوت علویتی مزارڭ.

هر گون ایدردڭ احیا بربشقه جلوهٔ عقل،
بیهوش حالتکدی ارکان هوشیارڭ!

حالا دخی عقولڭ سرحدی درگچلمز
سیل دموع برله محصوراولان جدارڭ.

آغوش مادریدن خاك وطن اعزدر،
آندن دها معزّز بر نوردر غبارڭ!

سرپنجهٔ قضادن بی فرق ایدی دمنده،
ذیل رضایی صارمش‌بازوی ذی مدارك .

تترەردی سجده‌گاهك اولدقجه سن جبین سای
حالا گلیر زمیندن تکبیر زارزارك .

هر عزمك ایلمشدی تفسیر آیت‌حق ،
ظاهردی ناصیه‌کده آثاری چاریارك .

سیارهٔ وطندر آردنجه بیك‌خوارك
ایلر طواف‌هرسو روح فتوحکارك .

سن یاتدیغك دوشکده بستردی کلهٔطوب ،
طوفان‌خون و آتش گلزارنوبهارك .

ایلر بودم باشکده لیل ونهار مانند
تشکیل نور وظلمت‌سایه‌ك ایله چنارك .

قیلمش طلوع یردن گوزلر بو انقلابی
بر دوردر مجسّم دستارخون دثارك.

قهّار منتقمدن هیچ قالمادی مخافت
سندن بزایلرز خوف، اخذایت‌گلوب‌ده ثارك!

آچدی سکما جناحن جانان سرمدیت ،
ایتدی آنی در آغوش جان جهان سپارك .

اجر عظیم وصفك قیدنده حامد ای شاه ،
قیل بو ثوابی سن عفو اول گناهكارك .
مدحكده شاعرانه الهاملر گرکدر،
تعریفی یرده بیتمز عرشه چیقان كبارك !

قبر سليم اوّلى زيارت

بوپرده معتكف اولمش اوچهرهٔ حشمت ،
بوپرده مغترب اولمش اونيرّ شوكت .

شو كائنات كمالاته باق نه‌هيئتده :
هزار شكلنه كيرمش سمايه‌صدحيرت !

سرير سلطنتى كور تراب ايله مستور ،
تراب ايله طوله شايسته ديدهٔ عبرت !

بوپرده منكشف اولمش اوسرّيزدانى ،
بوپرده منخسف اولمش اولمعهٔ فطرت .

اوكنده نامتناهيلكى قيلار تنوير ،
پينده سايه‌سى قالمش بودولت وملت !

عدم جهانه ايرمش بقا زوالندن ،
ويرر باشنده‌كى دستار ، موته برهيبت .

عجب نه حاله گیردی طوران حضورنده،
کلیر زوالنه باقدقجه دللره دهشت !

ممات چکمه‌ده پیشنده مشعل تکبیر ،
حیات قیلمه‌ده آردنده نالهٔ حسرت .

صلا ایترسر بالیننه جوامعدن ،
اورر منارهٔ بالادرنده بش نوبت .

سحر زیارتن ایتمکده زهد ایله تقوی ،
طواف ایدر گیجه قربنده عقل ایله حکمت .

بوشهریار دگلمیدی خادم الحرمین ،
مطاع جملهٔ اقوام ایکن اوذی قدرت ؟..

ادب ، سکونت کبراسنه طورر دیوان ،
ذکا ، طوتار جهتیننده شمعهٔ تربت .

کتاب حضرت یزدان سر مزارنده ،
اولور بوحال ایله پروردکاره همصحبت .

همیشه ولولهٔ کبریایه معکس اولور ،
سکوت ایچنده بو هیچیسرای پروحدت .

نظیره پردهٔ غیبه ردای تابوتی ،
ویاترابنه بیغمش غزا سیه‌رایت .

قلم سزادر اولورسه کرستهٔ ماتم ،
قیلیج بجادر اولورسه قیپدهٔ فرقت .

دمنده راکب رخش غزا ، نه آفت ایمش
عجب بوصاعقهٔ سربیسنر راحت !

قوپاردی رهکذرنده قیامت اعدا ،
آقاردی پاینه محشر مثال برملت .

بوشاهه قیلمق ایچون آنده بیعتن تجدید ،
دکر اولور ایسه دوران سفر بررحلت .

میسر ایلدی مولا زیارت ایتدم بن
بقایی سیر ایله اولدم فنایه بی‌منت .

بوسایهٔ ابدیتده خوابه وارمش روح ،
بونورحق ایله پوشیده فکرعلویت ،

دمنده نامنه سلطان سلیم دیرلردی
فدا زیارتی اوغرنده روضهٔ جنت !

نظردن اولدی ایسه دور ، اولورمی خاطردن
که ارتحالده‌در نزدمزده هرساعت ؟..

جهانه ایندیکنه سوی سرمدیتدن ،
دلالت ایتمه‌ده هردم براقدیغی شهرت .

ایتردی صدمهٔ صیتیله برجلو خاکه ،
قیلاردی جلوهٔ تیغیله برقلر رجعت .

برنجی خطوه‌ده ماضی‌یی ایلیوب تعمیر ،
ایکنجی خطوه‌ده آتی‌یه ویردی بر قوّت .

ألنده مشعلهٔ معنویهٔ توحید ،
ایدردی شرق ایله غربی ضیاسنه دعوت .

ایکنجی همته مطلق دوشردی هند ایله چین ،
یتشدی مصر ایله ایرانی فتحه برهمت .

ظلام ایچنده حقیقت تنوّر ایتمشدی ،
یازق که بارقهٔ عمری سوندی بی‌مدت .

بوقبه، تربهٔ سلطان سلیم اول در ،
بوتربه قبلهٔ عثمانیاندر ای امت .

اودکلو سادهکه حریتی قیلار تشکیل ،
اورتبه سادهکه علویته ویرر زینت !

جهانده پیروایدك شاه انبیایه همان ،
ملوك سائره‌یه پیشواسك ای حضرت !

چکوب قلنـجکی یوکسل مزار پا ککدن ،
نظاره صال ینه بوسافلینه برنوبت .

حضور سطوتنه داخل اولده ای **حامد** ،
بوپادشاهه ، بوخاك سیاهه قیل بیعت .

سرجلالنه دوکسون فلك ستاره‌لرین ،
خروش وجوش ایده پاینده بیك‌یم رحمت !..

*
* *

نامق کمال بکك نظیره‌سی [*]

سمای شعشعهٔ آفتاب ایدر تزیین ،
بو خاکه نازل اولور پرتو الوهیت .
مگرکه قلب سلیمك تجسّم ایتمشدر ،
نه‌در بو قبّه‌ده‌کی طور هیبت وعظمت !..
مهابته متحجّر مثال هول انگیز ،
خلافته متعالی سمای قدسیت .

---

[*] ... سن تاریخ دیدیکمز عمان ظلمتك اعماق خفاسنه گیر !.. بزه اشبو کبی کتابلر یاز !.. اسکندرك اخلاقندن بیوك اخلاق تصور و تصویر ایت !.. سلیم اولك تربه‌سنی زیارت ایله !.. او زیارتکده‌کی حسیاتی او پادشاه عظیم الشانه ندیم خاص اولان حسن جانك وجداندن صدور ایتمش قدر روحانی بر بلاغتله تعریف ایت !.. سلیم اولك مزیت سیاسیه‌سنی عثمانلی اصحاب قلمی آره‌سنده الك اول تعریفه نثراً موفق اولان کمال ، نظمکه نظیره سویلمکه چالشسون !. سکا قدرتك موهبهٔ مخصوصه‌سی آنی اقتضا ایدر ....
کمال بکك ٤ ربیع الاول ١٢٩٩ تاریخلی برمکتوبندن .

كونشمیدر متواری سحاب خاكنده ،
فلكمی پاینه ایتمش نه‌در بو علوت !.

نه‌در بو شكل مهیبنده‌كی جلال غریب !
رواق عرش میدر بو جهان ملیت ؟

ایدن سنك ید بیضای اقتداركدر
سر پرنخوت فرعونی غرقهٔ خیبت .

بقای معجزهٔ احمدی‌یی كوستردك
خرابه طاقنی كسرانك ایلدك همت [۱]

یارلدی طاش یوركی غیظ ایله هلاكونك
ایدنجه سنده خلافت كماله عودت .

ییقیق كوكلری انقاض تخت وطاقیله
بتون جبابره‌نك ، ای كزیدهٔ فطرت ،

خرابه زار جلالنده قیصرك ، سنسك
ایدن بناسنه دارالخلافه‌نك خدمت .

---

[۱] بوراده طاق كسرادن مقصد ، اكا سرهٔ‌مجمك بنیان شوكت وشانی‌در . آصل طاق كسری ، سلیم اولك جانشینی‌اولان سلیمان قانونی زماننده قلمرو آل عثمانه انتقال ایتمشدی.
س . ن

بناسی طاش يوركنذندر اول جباره نك
بودر شوقبر مباركده كورديكم دهشت .

خطا دكلی آنی شمس عصره بكنزتمك [*]
اكرچه سايهٔ ممدودی سوردی آز مدت ؟ . .

بودوره دك ينه فيضيله نور بخش اوليور ،
بوعصره دك ينه ظليله بولدی ديمومت .

[*] ابن كمال مرحومك حضرت سليمه اولان مرثيهٔ مشهوره سنه تلميحدر :

تاج وتخت ايله فخر ايدر بكلر ،
فخر ايدردی آنكله تاج وسرير .

آز زمانده چوق ايشلر ايتمشيدی ،
سايه سی اولمش ايدی عالمكير .

شمس عصر ايدی عصرده شمسك
ظلی ممدود اولور زمانی قصير

بداهتنده ضیایه عدیل اولان اسلام،
جهانی کولکه‌سنك خوفی تتره‌دن دولت .

حیات ملّت اسلام سایه‌سنده ایکن
بوروح اقدسه میّت دینیرمی ای اُمت ! .

غریب براسدالله ایمش‌که ویرمشدر،
تراب قبرینه شیرژیان قدر هیبت

خلافت ایله امانانی سن کتیرمشدك،
سنك مزارك اولور شمدی کعبهٔ حاجت .

علوشانکی طوپراقلر ایلیور اظهار،
ضیامیدر سنی ترکیب ایدن اوماهیت ؟ . . .

نشین تخت سلیمان اولان سلیمانك [۱]
کچوکدی قدریکه، اقدام وعزمکه نسبت،

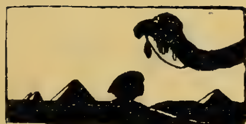
وجودی قبلهٔ اسلام ایدی زماننده،
«مزاری قبلهٔ عثمانیاندر ای امّت ! .»

---

[۱] مخدومی وخلفی سلطان سلیمان قانونی .

کونش‌ده رسمکه خدمتله افتخار ایتسون ،
فوطوغرافك طوریپور ای خلاصهٔ فطرت ! »

یکانه وارث صدیق نسل عثمانی ،
خلیفهٔ عمری هیبت وعلی سطوت .

طیاره شهیدلرینه

نه سسدر عکس ایدن طیاره‌لردن ؟ . .
حزین ، لکن نوای‌شان و شهرت .
صدا چیقسه اگر سیاره‌لردن ،
گلیردی شویله بر آواز حسرت :

بزمله *نوری* و *فتحی* و *صادق*
ملاقی اولمه‌دن کچمك نه لائق !
خدایه کچمه‌در ، کوچك دکل ، بو !
شهادتدن بیوك بر بشقه پایه .
سمادن دوشدیلر دیگر سمایه :

صلاح الدین ایوبی یه قومشو .
فضاپیمای ابعاد مفاخر ،
زمین آرای ادوار مآثر .
گلن سسلرده وارمادرلرندن ،
اوبی همتا وطن دخترلرندن :

آییردی‌سه قضا، وجدان اسلام
آییرماز اونلری دادرلرندن .
دوشمر طیاره‌لر، آنجق گورلسون ،
نه‌لر چیقمقده ترك عسکرلرندن !
بو ملك وملته روحاً وفادار ،
مهالکجو ، شجاعتزا ، فداکار ،
وطن پیرا ، شرفبخشای ملت ،
سماپایه ، ملکخصلت شهیدان ،
معلّا بر أولوملە ترك عالم
قلوب بخش ایتدیلر ، گریان وخندان
قالان جمعیته بر شانلی ماتم !
حیات افزا بو بر شاهانه رحلت ،
او مردانه میسرمش نه دولت !

ضیاپاشا

۱

ضیا ، ساعیسی بر قوم غریبك
سن اولدك عرش ربّ ذوالجلاله .
نه اولدی درگه حقدن نصیبك ؟
نه دیرلر آسمانیلر بو حاله ؟
نگاهك نزد حقدن سافلینه
دوشوب آمالنی قیلمقده تجدید .
اولور تیغ زبانك ظالمینه
حقیقت برله برق انگیز تهدید .
طولار صحن وطن اولدم ضیادن ،
آ ثارلر نامكی یردن ، سمادن .

۲

جهانده خود پرستان كبارك
آلیردك عجزینی تشهیردن ذوق ؛

فقط اثبات ایدردك اقتدارك :
دیلرسه‌ك کوستروب مادونی مافوق .
همیشه عادتك شوق وشطارت ،
کولردك جمله اشیایه دمنده ؛
نه آفتدك بو حکمت عالمنده !
بتون آفاقه قارشی پر حقارت ،
کدرله اکلنیر ، شادان اولوردك ،
بو کون دانا ، یارین نادان اولوردك .

۳

اولانلردن بری سنسین مسبّب
جهان شعرده بر انقلابه .
تمام اسبابی شرح ایتمك نه موجب ،
ظفرنامه ك ـ که برطاق ظفردر ـ
که فتح ملك معنایه اشارت ؛
ویردی اهل معنایه بشارت ،
که آتی ادب پرزیب وفردر ،
طلوع فکر حریتله روشن ،
حقیقت منکشف ، بزم سخن شن .

٤

بو خلقه ترجمان اولمقده‌سین سن
کیدوب صیتك زمیندن آسمانه ؛
حضور حاکم مطلقده سین سن
کلیر نالشلرك بو خاکدانه .
فضای لامکان محشر ملکدن ،
ایدرلر انتظار حکم اعلام ؛
اگر دیرسه‌ك که مظلوم اولدی اسلام :
سکا شاهد چیقار یردن ، فلکدن .

ضیاء سنسین بو جمعیتده معصوم ،
قالانلر جملهٔ مسئول ومحکوم !

شناسی مرحوم

١

ای حضورکده زائران مبهوت ،
ینه سن سین عیان مماتکده ؛
متفکر ایدك حیاتکده
دینیلیر فکر پرثباتکده
ملحق اولمش سکا بو ملك سکوت .
حال یأس و کدورتکمی دیسه‌م
ظاهر اولمش غبار شکلنده ،
اوتفکرلی حالتکمی دیسه‌م
متجسم مزار شکلنده !..

شاعر بی‌نظر ایدك ، حالا
منتشر مقبره‌کدن اول معنی .

٢

سیللر بحر بی کنارگدن
انشعاب ایتدی خاك دنیایه،
که دونرلر ینه او دنیایه.
سنك ای ساق معرفت سایه،
یاغلر چیقدی برك وبارگدن.
نوبنو جامه ایتدیلر الباس
شعر وانشایه چوق مقلدلر؛
سن فقط ایلدگدی وضع اساس،
کلدی سندن وجوده موجدلر.

اویله بر مکتب ایلدك بنیاد،
چیقدی تلمیذلر بتون استاد!

٣

اوچه‌جق ظن ایدر آچوب شهپر
ایلینلر طواف مقبرگی،
ابدیت خطیبی منبرگی؛
کوررم مرقدگده پیکرگی
ازلی القیام بر محشر.

ایکی افرشته‌در جناح کشا
جهتینك *کمال* ایله *اکرم* ؛
بو قیافتده شعر ایله انشا
اولمش آرامکاهکه محرم .

سنده‌در متبسم لقای وطن
زائرانك قیلار ثنای وطن .

٤

بحث ایدرکن *کمال* و *اکرم* دن
اونودلماز بری *سزایی* در ،
که سکا وارث خدایی‌در
بر مثال بدیعه زایی‌در ،

اوده سندن ، *کمال* و *اکرم* دن .
اولدی الهام قدرتکله سنك
متزلزل جهان حسیات ،
بولدی تشریحی شیوهٔ کهنك
سایهٔ فطرتکده تازه حیات .

ادبیات، اودم مزارستان ،
آنی سن ایلدك بهارستان !...

ه

آطنه شهری که عبارتدر
نزدمزده بوکون ضیا پاشادن ،
اویلهدر منزلك دیار سخن .
نیك وبد سربسر شئون وطن
بشقه بر عالم سیاستدر .
کیمسه آلمشمی بویله برمسند ،
کیمسه کورمشمی بویله بر محراب ،
بویله هردم حیات بر مرقد ،
بویله معنالی بر سپهرتراب ؟

بارك الله شناسیٔ مغفور ،
دائما صیتی : شاعر مشهورا ..

۱۵ نیسان ۱۸۸٤

ابن موسادن :

وطن عزيمتنده قوممڭ دليل راهی‌يم
غزا يولنده بر كتيبه‌نڭ اميدگاهی‌يم

هوای وصل يار ايله حميتمی قالماسون ؟
كه‌بن بتون مجاهدين امتڭ پناهی‌يم .

تماس لعل يال وبال ايله حرارتم كچرمی هيچ
كه‌بوس تيغ آبداره تشنه‌لب سپاهی‌يم.

دگرمی قلبگا همه خدنك غمزهٔ نگار ؟
كه زره شرع پاك ايله مسلّحم، مباهی‌يم.

جهاده عزم ايدنلرڭ بو عبد خاكساری بن،
شهادته ايرنلرك حضور حقده شاهی‌يم!

ادیب الهام نصیب جلال نوری بك افندی‌یه

سرور ایله اوقودم — اتحاد اسلام — ی
دوشوندیکم کبی بولدم ، نه لازم اعلامی !..
مرام او وحدت مشروعه‌نك تأسسی‌در
که‌شمدی آوروپانك غایهٔ توسوسی‌در .
نه شبهه ؟ اوندن اولور منبعث خصومتلر !
بیوك ، کوچك بزی تهدید ایدن حکومتلر ،
او اتحادی تصور قیلنجه رعشاتدر
اکرچه شمدی او بر قوهٔ پریشاندر ،
یارین فضای شریعتده طوپلانیر البت ،
جهان کورر اوزمان بر جهان ذی هیبت ! —
او آنده خلقمز آکلار ، بلا اقلیت
دیانت اولدیغنی بزجه محض ملیت ؟

سیاست اولدیغنی ساحهٔ شریعتده ؛
شریعت اولدیغنی رحلهٔ طبیعتده ؛

ـ صلیبه ایتمامك اوزره اعادهٔ آلام ، ـ
خلافت اولدیغنی رأس واحد اسلام !

و بزکه حضرت عیسایی أولمه‌مش بیلرز ،
اونك دخی او زمان ساحه‌سنده یوکسلرز :

هلال ، سمت سمادن ایدوب‌ده رفع ظلام ،
ویرنجه ارض چلیپایه مشفقانه سلام ،

او کون عدالتمزدن بشر قالیر خوشنود ؛
تمرّد ایتمسه حیلولتنده غرب عنود ! ـ

بیوك کتابکزی بن همان دکل تبریك ،
دیلردم ایتمك اوتبریکه جمله‌یی تشریك .

نه‌در تعیّن ایدر چاره ، چارهٔ علت ؛
اولنجه سوزلرکز نقش خاطر ملت .

او هپ نقود حقایقدر ، ادّخار ایدرز ؛
خزینه‌کزله تصدّق وافتخار ایدرز .

۲۷ نیسان ۱۹۱۳

نامق کمال بکک غزلنه نظیره

بو ملکك خلقنی سویلت سکا فریاد لازمسه،
او خلقك ملکنی سیرایت خراب آباد لازمسه!
سکا بیداد دوران زماندن داد لازمسه
زمان داد ایتمسو نمی سندن ای بی‌داد، لازمسه!
بو کونکی صاحبانیله حریم خاك موطندر
نکاه عبرته بر مجمع الاضداد لازمسه
کس استقبالدن امیدی هنکام حکومتده
نظام حال ایچون ماضیدن استمداد لازمسه
دوشرسك آل و اولادکله هیچ‌ستان نسیانه
علوشان دیبوب اجدادکی تعداد لازمسه!
سر معصوم خلقی دشمنه تسلیمه موجب یوق
که‌قتل عامه ارکانك یترجلاد لازمسه
هپ اولاد وطنمی نامرادانه یتیم اولسون ؟
سکا ای داد، خونریز، برداماد لازمسه !.

يقلسون یاپدیغك معموره بنیاد خرابیدر
اگر اعمارملکه دست استبداد لازمسه!..
منجّم قولنه حکمت نەدرکیم استناد ایتدك؟..
خطایی صکرەدن ییلدیزلره اسناد لازمسه
نه لازم تابع منقاده بر ظالم رئیس اولمق
رئیس ظالمه بر تابع منقاد لازمسه
سرای اصحابی زنداندە هپ زنجیره چکسونلر
اسارتدن وطن مجنونه آزاد لازمسه
زوالنده کمال اظهار ایدر خورشید حریت
منازلگاه نامقدن [*] کچ استشهاد لازمسه
باق اول بالارو ادباره مرقاة سقوطنده
حضیض سطوت اوزره نفسکی ارشاد لازمسه
ینه ای خامه، اول علامهٔ شرقیه کافیدر
شو باب العیض غربیده سکا استاد لازمسه.

[*] نامق کمال بك.

بر تعزیتنامه

محب معزز و محتشم مشیرافخم فؤاد پاشا حضرتلرینه :

عرض تعزیتکار عاجزانه‌مدر ،

مخادیم کرامکزدن بر نادرالوجودك دها شهیداولدیغی
خبرینی آلنجه حیرتدن حیرته دوشه‌رك بر خیلی زمان
لال وابکم قالدم . پك متأثر اولدیغمی بیلیوردم . فقط
اونلر حائز رتبهٔ شهادت ، اونلر برر آبده ، برر آبدهٔ
حمیت و جلادت ! الله اونلره رحمت ایتمشدر . یا سز ؟
شیمدی‌ده سزی دوشونیورم .
سزك‌ده اوغرادیغکز بیوك ، هر معناسیله بیوك ،
نصل دییه‌یم ! معزز ومقدس بر فلاکت !
بیوك خلق اولنانلرك کدرلرنده‌ده بیوکلك کورونیور .
پاشا حضرتلری ، مبارك اللریکزی اوپه‌رك سویلرم که
سز شهید اولان او قهرمان اوغللرکزك هم حیاتلری ،

همده مماتلری ایله افتخار ایدر بر پدر اولدیکز . اونلر صاغلقلرنده وطن وملت خدمتنه حصرحیات ، صکره‌ده وطن وملت یولنده وفات ایتدیلر .

ملت اوغورنده ، وطن یولنده أولمك نه دیمکدر ؟ افراددن بریسنك یاشامسی ایچون کندی جاننی ویرمکدر ، مملکتندن طوپراق ویرمامك ایچون کندیسنی طوپراق ایتمکدر . أولوم لطیفه‌یه کلمز !

سزك شهید اولان او بیوك اولادکز یالکز وطن وملت فداکاری دکل همده سزك مزایای علویه‌کزك ، مسلّم بولنان بیوك عسکرلککزك یادکاری اولدیلر . — بن صاغم اونلر أولدیلر — می دیه‌جکسکز ؟

یادکارلر دائما خیالی دکلدر ، جسمانی‌ده اولور . آبده‌لر دائما طاشدن ویا طوبجدن اولماز ، همده اتدن ، کمیکدندر . تاریخلر ، منظومه‌لر دائما قلمله یازلماز ، قلیجله ، سونکو ایله‌ده یازیلیر . حتی فداکارلق‌ده دائما أولمکله تجلی ایتمز ، یاشاتمق ایچون یاشامقله منجلی اولور . سز واوغللرکز ، ای شایان احترام عسکر ، ایشته بوتجلیات جلیله‌یه مظهر سکز ! اونلر سزدن وطن وملته هدیه ، سز اونلردن هیئت اجتماعیه‌مزه یادکارسکز .

بو کونکی کونده، قره‌دن، دکزدن وطنمزك سرحدلرنده قانلرینی دوکن، حتی یرده، کوکده تأمین حیاتمزه چالیشان، جانلرینی ویرن ضابط و نفر او مبارك و مظفر عسکرلرمز مهیب و معظّم جدلرینك وارث حسّیات و حماسیّاتی اولدقلرینی تاریخ جلادتمزك مسبّب دوام و انتشاری بولندقلرینی، بتون دنیایه نصل ارائه و اثبات ایتمکده ایسه‌لر ینه او ارلر میاننده بولونان، هم غازی، هم ده شهید اولوب کیدن اوغللر کزده سزك اوغللرکز اولدقلرینی حمیّت و حماستلریله تشهیر ایتدیلر . نه بیوك مظهریت !

پاشا حضرتلری ، کوریورسکزکه بردن بره بالقان لکه‌لری سیلندی. اولکه‌لری بر یاندن فعال و غیور رجالمز آلینلرینك تریله ، بر یاندن شجیع و قهرمان عسکرلرمز بدنلرینك قانلریله ، بر یاندن‌ده یتیملرله والده‌لر کوز یاشلریله سیلدیلر . او جنایت واهانت تمغالرینی ییقادیلر. و ـ اکر دیمك لازم ایسه ـ بر چوق دشمنی تمیزله‌دیلر. شیمدی اولکه‌لرك او تمغالرك یرنده عثمانلی سونکولری دیکلمش ، عثمانلی ناموس عسکریسی ، ترك نام دینی وقهرمانیسی برجلر ، مناره‌لر کبی اعتلا ایدییور .

اسلاف و اجدادمزك قبرلرنده‌کی محزون ومکدر

سرورلر، شادان وفخور او مبانیٔ عظمت ودیانتله تعاطیٔ تحیّات وتحمیدات ایدییورلر .

الاهه شکرلر اولسون، پاشاحضرتلری ، بوکونلری ده کوردك !

او قانلی، قاتل کیجه‌لرك ، او سیاه رؤیالرك یرنده ملتمزك ایام انتباهنی کورییورز. واووقت، مظلم کوردیکمز بوکونکی استقبالمزده ییلدیزلر لمعان ایدییور . بونلر او فرقهٔ خارقه کوا کبدرکه ایچلرندن بریسی افول ایدنجه اونك یرینه بر قاچی بردن حلول ایدر .

سز اونلرك‌ده رهبران نور افشاننده‌نسکز، سز او اولاد وطنك پدرلرندنسکز .

میدان غزاده اولادلرینی غائب ایدنلرك وجودلری قیمتلیدر ، ذاتلری محترمدر ، انفاس حیاتیه‌لری عین عبادتدر. اونلری برحیات کورمکله اردو مسرور ومباهی اولور ، اونلرك حزن وماتملری قلب انسانیتی هم تبریکه، هم تعزیته دعوت ایدر .

مجلس اعیانده رفقا کزدن وقدمای عجزهٔ احبا کزدن بولنان بوعبدعاجز، یکانه محافظ مملکت وقسم مسلّح ملت اولان اردومزك بونجه متاعب ومشاق ایچنده و برچوق مهالك

ومخاطرات ایله محاط اوله‌رق کوسترمکده اولدقلری ملیت وانسانیت بیوکلکلرینه قارشو بتون قدرت حسیه‌م واولانجه قابلیت شعریه‌مله برابر کندیمی اعجز بولیورم . او تجلیات عسکرانه ، او تعالیات وطن پرورانه لسـانله، قلمله ، بر موعظه ویا برمنظومه ایله تصویر وتعریف اولنه‌ماز. کورمکده اولدیغمز فداکارلقلرك حقیله توصیفی هیچ کیمسـه‌نك الندن کله‌میه‌جکنی ادعا ایده‌بیلیرم. بونلر حقنده مدحیه‌لر، مقاله‌لر یازلمسی ــ نه قدر یوکسك یازلمش اولورسه اولسون ــ نجه ثوابت وسـیاراته هوائی فشنکلرله تقربه چالیشمق قبیلندن اولور .

فقط حمدوثنا ودعا هرکسـك الندن کلیر . بن‌ده حمدوثنالر ودعالر ایدییورم .

آلتمش یاشنی کچنلرك عمرلری عجول، کندیلری صبرلیدر.

بن‌ده ــ من صبر ظفر ــ دییورم .

باقی خاصـةً و مکرراً اللرکزدن اوپر و جنتمکان مخادیمکزك روحلرینه فاتحه‌لر اهدا ایدرم .

عبدالحق حامد

بر آچیق مکتوب

محبّ عزیزم،

۲۱ مایس ۳۳۱ تاریخلی مکتوبکزی قارشیمه آلدم. کوریورم که شانلی اردومزك مرتبهٔ اعجازه واران بوکونکی فعالیت دلیرانه‌سندن باحث ومشیر فؤاد پاشا حضرتلری حقنده‌کی حسیات تعزیتکارانه‌مدن منبعث اولان عریضه‌می اوقومش، متحسس اولمش، آنجق عساکر عثمانیه‌نك شان وشرفنه لایق برمنظومه یازمق خصوصنده اعتراف عجز ایدیشمی برآز شایان مرحمت بولمشسکز.

ایام شبابمده ـ که سزده او زمان بنمله همسن ایدیکز ـ روسیه محاربه‌سنی مفصل بر اثر منظوم ایله قارشیلادیغم معلومکزدر: چونکه

ماضی دوشونلسه نه کچوك نشأتمز وار،
حاله باقیلنجه نه بویوك هیئتمز وار!
بیك قلعهٔ دشمنده بزم رایتمز وار،
صلحی سوورز حربه‌ده‌ خی جرأتمز وار!

دشمن کلیور مقصدی افنای وطندر
قارشی طوره جق دشمنه ابنای وطندر

عثمانلینك آوازه سی اعدایه جزادر
هر فردی بو عالمده بو کون حادثه زادر

هم مولدی، هم مشهدی میدان غزادر
میدان غزایه وطنم! دیرسه سزادر

دشمن کلیور ، . . الخ .

یولنده کی نوحاتمی حالا ایشتمکده اولدیغکزی یازییورسکز .

بو کونکی عثمانلی نفری ، کچوکدن نشأت ایده رك بویوك بر هیئت تشکیل ایدن ؛ برچوق قلاع و بر وجه عثمانلی سنجاغنی دیکن ، صیت و صداسی دشمنلری تیتره تن ، میدان غزاده طوغوب میدان غزاده اولن اولکی عثمانلی نفری در !

بر پرتاب معنوی ، بر خطوهٔ دیوی ایله آناطولی یقه سندن روم ایلی طاغلرینه آتلایان ؛ سکوددن قالقوب کیتدکجه بیور بر ییلدیرم کبی قسطنطنیه برج و باروارینه قدر نزول ایدن ، فاتحلرك ، یاوزلرك ، قانونیلرك ، مراد رابعلرك اردولریله مملکتلر ، دونانمالریله دکیزلر فتح

وتسخیرا یلین ینه بوکونکی عثمانلی عسکری درکه وطنمزك برّ وبحرنده کیجه کوندوز خارقه‌لر کوستروب طورییور.

أوت ، عسا کرشاهانه‌در بوعسکرلر
که دین ودولت ایچون جان ویروب آلورلر کام
— هجوم ! — امری آلنجه بوشیرپیکرلر
نه‌طاغ مقاومت ایلر ، نه برج واستحکام !

کبی اوصاف ایله یاد ایتدیکم تسالیافتحنده‌کی ترك عسکری اللهك احسانیله بوکون ینه موجود ، و

— نه‌در شو مشجرابدان ، شو کوهسار حدید
یورر ، کنار و میانده کاه‌کاه بدید
لهیبدن دره‌لر خاکدن بلوطلرله
اورر سمای اساطیره ضربهٔ تهدید

یولنده توصیف ایلدیکم اردوی همایون ، ینه چوق شکر ، موجود ومظفر ومسعود اولوب استانبولی فتح ایدنلرله استانبولی مدافعه ایلینلر بیننده بر فرق وار ایسه شوندن عبارتدرکه عثمانلی اردوسنی برمرتبهٔ انتظام ومکملیته ایصاله جداً همت اولنیور. بوکون وطن وملتی قورتارمغه چالیشان قوای عسکریهٔ عثمانیه هم سلفلرینك عظمتنی

تکرار ، هم‌ده او عظمتـه منضم اولمش بر ترقی اظهـار ایدییورلر .

بابا اوغل بیوك یارادیلان بو عسکرلرك ، انسـان قیافتنده بوارسلانلرك، وقت حربده ارسلان، وقت صلحده ملکار کبی مسلّح اولان او علوی مخلوقلرك آفاق عزم ورزمی تنویر ایدن ایزلرینه باقلسه اوچ بیوك قطعهٔ عالمده جریان ایتمش بیکلرجه وقوعات وفتوحات کوریلور!

مثلا ادرنه ، قوصوه ، اینه‌بولی ، چالدیران ، ردوس ، کرید ، مهاج ، پروت‌دن سـلستره ، پلونه ، چتالجه ، چناق قلعه‌یه قدر بی‌حدوحساب تاریخی ماضی وبلکه‌ده مستقبل فتح وظفرلرله برابر بی حد و حسـاب مراتب علویهٔ شهادتی اکتسـاب ایتمش ضـابط ونفرلر تجلی ایده‌جکی کبی ، عین زمانده اونلرك آثار دیانت وصناعت و انسانیتندن اوله‌رق معلّاقبه‌لری ، سمارَه منارهلریله جامعلر ، ترسانه‌لر، خسته‌خانه‌لر ، مدرسه‌لر ، چشمه‌لر، مزرعه ومرعالر ودها نجه نجه میادین ومبانیٔ فعالیت ومعرفت ونجه نجه خیرات ومبرات کوز اوکنه کلیر .

شبهه یوق که

آزاده اولایدیلر سفردن

یاردو چیقاردی برنفردن

فقط ترك عسکرلرینك آرام و آزادیسنی اخلال
ایدن کندی خلقتلری، یاخود دین‌ودولتلری دکل ، دین
ودولتلرینه تعرض‌ایتمك ایسته‌ین اعدای ملك وملتلری‌در.
بونك ایچون حضردن سفره کیتمکه مجبور او وفادار
وآتی پرور ترك عسکری جانسپار وجنك آور اولور .
اوت ، بونك ایچون ، اومتدین ومصلی انسان ، اوصاف
وطاهر مخلوق ، فعال ومتوکل ، راعی ورنجبر، قهرمان
وفدائی برعسکر اولیور .

کورییورسکزکه بوآدم ، راعی ویامعمار ، غازی ویا
شهید ، وطنمزی‌هم تزیین وتطمین، هم‌ده تخلیص وتأیید
ایدییور .

ترك عسکرینه منسوب اولدیغی ملتك عرض‌واعلان
شکران ایتماسی عین کفراندر . انسانیت ایچونسه اونك
حقنده بدخواه وبدبین اولمق ذل وخسراندر. خصوصیله
دشمن طرفنده‌کی مسلمانلردن اولوب‌ده ترك عسکرینه
قورشون آتمق اللهه، پیغمبره عصیان ایله سیآندر .

هرهانکی ملتك‌افرادندن اولورسه اولسون، عسکر،
زمان حضرده آسایش وامنیتك محافظ ونکهبانی وحال
سفرده مملکتك‌مدافعی وملتك قربانی اوله کلدیکندن ،

دیه‌بیلیرم‌که ، ابنای بشر اشرف مخلوقات ایسه، عسکرده اشرف ابنای بشردر . عساکرعثمانیه‌یه کلنجه ، قوای مسلحهٔ عالمك وجوه ایله الك ممتازی اولدقلریچون بزهرشیدن وهرکسدن زیاده اونلرله مفتخر اولدیغمز کبی ، اونلرده بزدن وهرصنف خدمهٔ ملتدن زیاده کندی مزیات عسکریه و کندی صفات بشریه‌لریله مباهی اولمق صلاحیتنی حائزدرلر. مدح وثنالرنده اظهار عجز ایدیشمی سزاوار مرحمت کورمکده ، بیلمم که، حقلی میسکز؟.. اردوی همایون محتاج ستایش دکلدر. اونلرك کندی حال وحرکتلری کندیلرینك اعلان اوصافیدر. عثمانلی اردوسی دیمك کافهٔ مدایح ومحاسنی جامع برخطابدر .

الله ! خطابنده کافهٔ اسماء الٓهیه مجتمع بولندیغی کبی . جناب حقك انسانلری کندی ذاتندن مثال اوله‌رق یاراتمش اولدیغنه بوآدملردن بیوك ، بو انسانلردن کوزل دلیل اوله‌ماز .

بونلر حقنده مدح وثنا کافی دکل . هرنه یازلسه توحیدلر ، نعتلر کبی ناقص وناتمام اولور .

ایدر مماته توجّه ، بری تظلّمدن ،

یورر حضور ایله ، برچهرهٔ مبشّر ایله ،

شب درازده تعقیب صبح محشر ایله ،
آلور پیام اخوت جیوش انجمدن .

اصلا شبهه ایتمیه‌لم که ترك عسکری خلقةً مکمل
بر مخلوق اولمق اعتباریله بر انسان کاملدر . اویله طوغیور .
شهید اولدقدن صوکره ایسه انسان کامله‌ده تفوقله ایکی کره
وایکی قات انسان اولیور . نصل دیه‌یم ؟ ولود اوله‌رق
مولود اولان بو مخلوق مبشّر ومسعود هیئت اجتماعیه‌مزه
لایموت خاطره‌لر ، ابدی حسلر وشکرانلر براقه‌رق عازم
مقصود ومظهر غفران رب معبود اولیور . دولت بونلرك
قدر وقیمتنی بیلمش ، آمر ومامور یکدیکرینی اوکرنمش ،
حکومت عسکردن وعسکر حکومتدن ممنون ومتشکر
بولنمش اولدیغندن ، کورمکده اولدیغمز موفقیت ومظفریتلرك
بو ملك وملتی قورتاره‌جق اولان نتیجهٔ قطعیه‌سنه کمال امنیت
وقناعتله انتظار ایده‌لم ، عزیزم .

ببك ، ۸ حزیران ۱۳۲۱

عبد الحق حامد

- تمام -

فهرست

آثار مفیده کتبخانه‌سی

آثار مفیده منسوب اولدقلری ملتك سامان عرفانی احتوا ایدن بر خزینه‌در . بونلرك ضیاعی، حیات امتده تضمینی نا قابل ضررلر ایقاع ایدر . بر طرفدن متوالی ومستولی حریقلر ، دیکر طرفدن قدر شناسان اجانبك بذل ایتدیکی نقود قارشیسنده اراده‌لری صارصلان ومغلوب اولان اصحاب ویاحفّاظ کتبمزك لاقیدیٔ وجدانسوزی یادکار اسلافك بر قسمنی کتبخانهٔ فنایه ، بر قسمنی‌ده اوروپا و امریقایه طاشیمقده‌در . اویله بر حالده‌که کونك برنده خزائن عرفانمزك بسبتون بوشالمسندن قورقولور!...

کتب غیر مطبوعه‌مزك حال ومقدّراتی بو . مطبوع اولانلرینه کلنجه : بونلر میانده، مثلا، مطبعهٔ عامره ایله مصر بولاق مطبعه‌سنك وقتیله فوق‌العاده التزام دقت واعتنا ایده‌رك طبع وتمثیل ایتمش اولدیغی کتابلردن بر

چوغنك و اك قیمتلی و دکرلیلرینك نسـخ موجودەسی آزالە آزالە تدارکی کسب عسرت و، ینه مثلا، برقاچ سنه اول یکرمی، اوتوز غروشـله ممکن التدارك اولان بر **ندیم دیوانی** بوکون یوز اللی، ایکی یوز غروش رادەسنه ترفیع قیئات ایتمشدر.

مطبعهٔ عامرەومصر مطبعەسیله مطابع وطبّاع سائرەنك الی الابد حافظه آرای شکران اولەجق صورتده خدمت ایتمش اولمقله برابر، انتخاب آثار خصوصنده دائما اصابت ایدەمامش اولدقلرینی آثار مطبوعه کوسـتریيور. مثلا **شیخ الاسـلام یحیی افنـدی** کبی لسـان وادبیـاتمزده اساتیذ معدودەدن اولان برذاتك دیوانی اهمال اولنەرق، **سنبلزاده وهبی وعینی** دیوانلری کبی قیمت تالیـەیی حائز اثرلرباصلمشدر. استانبول لهجهٔ بیانك شعرمزده استاد اولی اولان **باقی** نك دیوانی بیله بو اهمالدن قورتولەمادی. آلتمش، یتمش سنه اول طاش باصمەسیله وغایت نامطبوع صورتده طبع وتمثیل اولنان مجموعهٔ اشعاری ــ که بوکون نایاب ویا کمیابدر ــ بیوك مطبعەلرمزك تفریق وانتخاب آثاردەکی لاقیدیسنی کوسترر.

اساسده‌کی بو اطرادسزلق اشکالده‌ده مشهود اولور :
مثلا شاعر اعظم عبدالحق حامد بکك شمدی یه قدر
انتشار ایتمش اولان یکرمی بی متجاوز اثرلری مختلف کاغدلر
اوزرینه ، مختلف شکل وقطعه‌ده باصلدیغندن بونلردن
اوچ، درت دانه‌سنی بر یره‌ده جمع وتجلید ایتمك قابل دکلدر .
اساسندن پریشان قالمغه محکوم اولان آثار مطبوعه‌نك
کتبخانه‌لرده نه قدر مدت پایدار اوله‌بیله‌جکی ایسه معلوم !.
معارف ناظری شکری بك افندی آثار
قدیمه‌یی ، متوالیاً تهدید ایتمکده اولان آفات ضیاعدن
ومؤلفین جدیده‌یی ده طبع آثارده متمادیاً مصادف
اولمقده بولندقلری مشکلات و ترددن وقایه وتخلیص
مقصدیله (آثار مفیده کتبخانه‌سی) هیئتنی تشکیل
و بو هیئتك ریاستنی بالذات درعهده ایده‌رك وسائط موفقیتی
احضار صورتیله وظیفه‌سنك امر ایفاسنی تسهیل بیورمشلردر.
کرك بو کتاب، کرك بوندن بویله ساحهٔ انتشاره چیقه‌جق
آثار ، مساعئ واقعه‌نك درجاتنی کوسترر .
هر تشبثك بدایتنده بر چوق نواقص بولنمق غیر منکردر .
(آثار مفیده کتبخانه‌سی) هیئتی آرزو اولنان مکملیتی

تماميله تأمين ايده‌مديكنى اعتراف ايدر . حرب عموميدن متولد مصائب ومشكلاتك حشر ونشر اولديغى بر زمان ومكانده‌دها زياده كمال كوسترمك آسان دكلدى. مع مافيه خطوات مساعيمزك برفراز تكامله قطع مسافات ايتمسنه مستمراً چاليشه‌جغز . اللهدن توفيق ديلرز .

استانبول ، ٥ رمضان ١٣٣٤

سليمان نظيف   جناب شهاب الدين   اسماعيل حقى

محمود كمال   عثمان كمال

فیئاتی ٥ غروشدر

عبدالحق حامد بگك حق طبعی (آثار مفیده کتبخانه‌سی) نه منحصر اولان کلیات آثاری :

١ الهام وطن	١٦ جله
٢ ماجرای عشق	١٧ دیوانه‌لکلرم
٣ صبر وثبات	١٨ سفیله
٤ ایچلی قیز	١٩ زینب
٥ دختر هندو	٢٠ ساردانا پال
٦ نظیفه	٢١ فینتن
٧ صحرا	٢٢ ایلخان
٨ نسترن	٢٣ والده‌م
٩ طارق	٢٤ طرخان
١٠ تزر	٢٥ بالادن برسس
١١ اشبر	٢٦ طیفلر گچیدی
١٢ لیبرته	٢٧ عبدالله الصغیر
١٣ مقبر	٢٨ ابن الموسا
١٤ أولو	٢٩ هپ - یاخود هیچ
١٥ بونلر اودر	٣٠ مکتوبلر

